

Til
Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Deres ref: 15/1738

9. desember 2016

Innspill til høring om forslag til endringer i regelverket om konsekvensutredninger

Naturvernforbundet, Sabima og WWF sender med dette innspill til høring om forslag til endringer i regelverket om konsekvensutredninger.

Våre viktigste innspill er:

- Det må etableres en sertifiseringsordning som sikrer at feltundersøkelser utføres av selskap/ personer med relevant faglig kompetanse. Tilsvarende kreves i en rekke andre bransjer. I sertifiseringsordningen må det stilles tydelige kompetansekrav og dokumentasjon av evne til å påvise relevante arter og naturtyper i felt.
- Det må etableres et effektivt system for å sikre den faglige kvaliteten på de biologiske registreringene, ved å ta hyppige stikkprøver i felt, med systematisk feltkontroll av naturtypekartlegging og artskartlegging. Dersom mangler blir påvist gjentatte ganger, må dette resultere i suspensjon av sertifisering.
- Alle størrelseskriterier må fjernes i vedlegg II, da tiltak også under fastsatte størrelseskriterier kan medføre vesentlige virkninger for miljø. Krav til utredning skal baseres på tiltakets egenskaper, størrelse og plassering, og ikke kun størrelseskriterier, slik gjeldende forskriftsforslag legger opp til.
- Det må nedfelles tydelige miljøkriterier for hvordan miljøhensyn skal vektlegges.
- Det må stilles krav om innhenting av ny kunnskap der eksisterende kunnskap ikke er tilstrekkelig.
- Det må utarbeides en egen veileder til forskriftens vedlegg III der de ulike kriteriene presiseres. Denne veilederen bør komme samtidig som forskriftsendringene trer i kraft.
- Vi krever at for å sikre hensynet til naturmiljø, må de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven innarbeides eksplisitt som krav til innhold i konsekvensutredninger i vedlegg IV, slik som det er i eksisterende forskrift.

Generelle kommentarer:

Naturvernforbundet, Sabima og WWF mener det er positivt at det nå blir én forskrift, ettersom miljøhensyn og andre samfunnshensyn må sees i sammenheng. Det er positivt at ulike arealinngrepsformer av sammenlignbar karakter sees i sammenheng og at man tilstreber mest mulig lik praksis.

Vi vil bemerke at dette ikke kun er små endringer. Flere av endringene er av vesentlig karakter, og vi savner en bredere utredning av forslagenes konsekvenser på natur og samfunn.

Faglig kompetanse i utredninger

De følgende avsnitt er spesielt kommentarer til §11: «*Utredninger, herunder feltundersøkelser, skal gjennomføres i henhold til anerkjent metodikk og utføres av personer med relevant faglig kompetanse.*» og EIA-direktivets krav om at vi har en plikt til å sikre at de krav som stilles til utredninger gir tilstrekkelig kvalitet for å sikre at formålet ivaretas.

Et springende punkt er hva som ligger i "begrepet relevant faglig kompetanse", hvem som skal ha ansvar for å innhente utredningskompetansen og hvordan man best skal sikre en kunnskapsbasert forvaltning hvor utredningene frembringer den informasjonen som er nødvendig for å kunne fatte vedtak i utbyggingssaker. Dette er riktignok ikke et hovedtema i dette endringsforslaget, men ligger som en underliggende premisse for hele systemet med konsekvensutredninger og som ut i fra dagens formuleringer fortsatt gjenstår som uklart.

I NVEs rapport «Etterundersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging» (Rapport nr. 102-2015) avsløres store mangler i eksisterende kunnskapsgrunnlag for vurdering av miljøkonsekvenser av småkraftprosjekter. Kvaliteten på de biologiske undersøkelsene ved småkraftsøknader er svært mangelfull. Rapporten avslører store svakheter i kunnskapsgrunnlaget for vurdering av miljøkonsekvenser ved småkraftprosjekter. Biologiske undersøkelser er en viktig del av beslutningsgrunnlaget, og har avgjørende betydning for om tillatelse til utbygging skal kunne gis eller ei. NVEs rapport viser at dagens system ikke har mulighet til å luke ut mangelfulle utredninger. Resultatene i NVEs rapport viser at det i dag ikke finnes et godt nok system for å sikre et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag om naturkonsekvenser. Sabima, Naturvernforbundet og Norsk friluftsliv sendte i februar i år et eget brev til myndighetene med «Våre krav til et kunnskapsbasert konsesjonssystem for småkraft».

Pris på utredninger er en viktig faktor når utbygger leier inn konsulenter for å gjennomføre konsekvensutredninger (Holth 2016). Dette betyr at de utrederne som priser seg lavest ofte får utredningene. Konsekvensene av dette prispresset er ofte at utredernes tid i felt blir redusert, at kompetente fagfolk forsvinner fra bransjen, og at det oppstår konflikter mellom utrederne. Disse konsekvensene utgjør trolig en trussel for utredningenes kvalitet. De fleste av utrederne savner et minimumskrav i utredningsprogrammene til tid i felt. Et slikt krav ville trolig lettet noe av prispresset på konsulentene, og igjen vært positivt for konsekvensutredningenes kvalitet. Problemet forsterkes også av at utrederne oppfatter det som vanskelig å beskrive usikkerheten i datagrunnlaget, uten selv å stille seg selv eller oppdragsgiver i dårlig lys. Det er dermed svært vanskelig for forvaltningen å fange opp kvaliteten på de utredningene som gjennomføres ved kun å lese fagrapportene. I dag finnes det ingen formelle krav til personene som skal utføre konsekvensutredningene. Krav om spesifikk kompetanse for utrederne som en del av situasjonstilpassede utredningsprogrammer ville vært positivt for kvaliteten på konsekvensutredningene. Det savnes også god kompetanse hos de som skal bestille/vurdere utredninger.

Etter vårt syn er et effektivt tiltak, som vil virke på kort sikt, å etablere et kvalitetssikringssystem som primært baserer seg på etterkontroll i felt. Da de utfordringene som er tatt opp her er av generell karakter, og neppe begrenser seg til småkraftverk, bør et slikt system gjelde på tvers av inngrepskategorier. Det er i praksis umulig og uforsvarlig å sitte på et kontor og gjøre seg opp en mening om en feltbasert undersøkelse har tilstrekkelig kvalitet. I en tilstrekkelig høy andel av utredningene er det derfor påkrevd å ettergå feltresultatene. Dersom det er en reell risiko for å bli knepet for å ha gjort dårlig feltarbeid, ledsaget av konsekvenser for utrederfirmaene i form av

suspendert sertifikat, vil dette utvilsomt virke oppdragende og redusere faren for vinklede utredninger (jf. Tennøy 2014).

Høringsinstansene vil ha begrensede ressurser til å foreta effektive kontroller av utredningene som ligger til grunn, men er i all hovedsak avhengig av å kunne stole på kvaliteten der. Deres ansvar ligger derimot på å beskrive og få fram ulike samfunnsgrupper sitt syn på tiltakene, slik at ansvarlig myndighet kan foreta en god avveining mellom ulike samfunnsinteresser når de treffer sine valg. Dette forutsetter at kunnskap om samfunnsinteressene faktisk er fremskaffet og ligger på bordet.

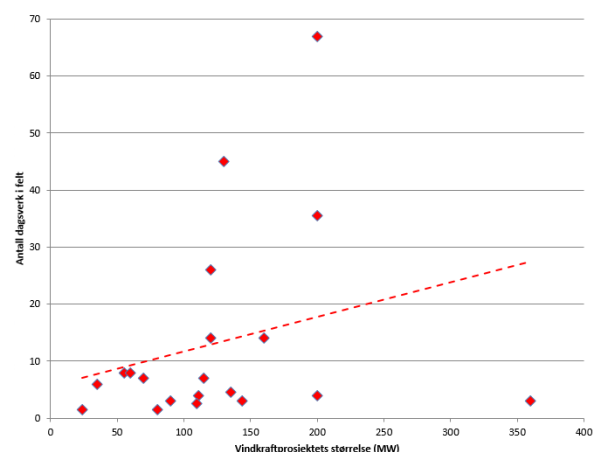
Naturvernforbundet, Sabima og WWF mener det er en forutsetning for at KU-forskriften skal fungere at følgende krav blir satt til utreder i Vedlegg IV:

- Det må etableres et effektivt system for å sikre den faglige kvaliteten på de biologiske registreringene, ved å ta hyppige stikkprøver i felt, med systematisk feltkontroll av naturtypekartlegging og artskartlegging. Dersom mangler blir påvist gjentatte ganger, må dette resultere i inndragning av sertifisering.
- Det må etableres en sertifiseringsordning som sikrer at feltundersøkelser utføres av selskap/ personer med relevant faglig kompetanse. Slikt kreves i en rekke andre bransjer. I sertifiseringsordningen må det stilles tydelige kompetansekrav og dokumentasjon av evne til å påvise relevante arter og naturtyper i felt.

Feltarbeid vindkraftprosjekter

Prosjekt	Firma	MW	Dagsverk	Dagsverk/MW
Kjelen	Multiconsult	130	45,0	0,35
Siragrunnen	Multiconsult	200	67,0	0,34
Danserfjella	Multiconsult	120	26,0	0,22
Tonstad	Multiconsult	200	35,5	0,18
Hennev	Multiconsult	35	6,0	0,17
Skardseya	Bioreg	55	8,0	0,15
Faurefjellet	Ambio	60	8,0	0,13
Båtsfjordfjellet	NINA	120	14,0	0,12
Høgås, Elgås og Joarknatten	Sweco	70	7,0	0,10
Snefjord	NINA	160	14,0	0,09
Vågsvåg	Ask/Norconsult	24	1,5	0,06
Innvordfjellet	MU	115	7,0	0,06
Raskittet	Sweco	111	4,0	0,04
Sandnes	Ecofact	90	3,0	0,03
Songkjølen og Engerfjellet	Sweco	135	4,5	0,03
Kvitvola/Gråhøgda	Sweco	110	2,5	0,02
Guleslettene	Sweco	144	3,0	0,02
Storehei, Oddeheia, etc	Sweco	200	4,0	0,02
Bremangerlandet	Ask/Norconsult	80	1,5	0,02
Sjorffjellet	Ambio	360	3,0	0,01

Feltarbeid vindkraftprosjekter

Vedlegg III - Kriterier for vurdering av vesentlige virkninger

Vedlegg III setter kriterier for vurdering av vesentlige virkninger for miljø og samfunn. Vi mener kriteriesettene er gode, men forutsetningen for en slik vurdering baserer seg på at det finnes kunnskap om de enkelte vurderingspunktene. I dag vet vi at kun 25 % av viktige naturverdier i Norge er kartlagt. Det betyr at i de fleste sammenhenger har vi ikke kunnskap om viktige naturverdier vil bli berørt av et tiltak. Derfor er det viktig med konkrete vurderinger av dekningsgrad og kvalitet på eksisterende datagrunnlag, og at vurderinger for potensielle funn sidestilles med konkrete funn i verdivurderingene. Vi mener derfor det må legges til et vurderingspunkt i vedlegg III, som stiller krav til innhenting av ny kunnskap dersom det ikke foreligger kunnskap om områdets naturverdier før man kan foreta vurdering av vesentlighetskriteriene i vedlegg III, jamfør naturmangfoldloven § 9 om føre var prinsippet.

Kommentarer til konkrete forslag til endringer i forskriften:

3.4 Forslag til ny § 3 Ansvarlig myndighet etter forskriften

«Ansvarlig myndighet skal ved behandling etter forskriften opptre objektivt og ha tilstrekkelig fagkunnskap. Dersom ansvarlig myndighet samtidig er forslagsstiller, skal de to rollene så langt det er mulig holdes administrativt adskilt.»

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF mener det er positivt at det er krav om objektivitet og krav om tilstrekkelig fagkunnskap. Slik vi erfarer det besitter ikke saksbehandlere hos ansvarlige myndigheter alltid den nødvendige fagkunnskapen, men gjør klare feil. Vi mener derfor denne paragrafen derfor må gis en mer utdypende, operativ beskrivelse av hvilke kompetansekrav som her skal stilles. Etterutdanning/regelmessig kursing for å være oppdatert er et vesentlig krav utover kompetansekrav ved ansettelse, på lik linje med årlige befaringer og feltstudier innen eget fagfelt.

3.5 Forslag til ny § 4 Planer og tiltak som alltid skal konsekvensutredes

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF mener det bør kreves konsekvensutredning for alle nye utbyggingsområder som ikke er i samsvar med overordnet plan. Dette kravet bør ikke begrenses kun til boligområder og hyttefelt, slik det står i forslag til forskrift vedlegg I, punkt 2.

3.6 Forslag til ny § 5 planer og tiltak som skal konsekvensutredes dersom de kan få vesentlige virkninger

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF er positive til at tiltak som behandles etter energi-, vannressurs- eller vassdragsreguleringsloven skal søknadene tilfredsstille kravene til en konsekvensutredning og behandles i samsvar med bestemmelsene i §§ 12 til 16 uten en nærmere forhåndsvurdering etter § 7; som det allerede praktiseres i dag.

3.7 Forslag til ny § 6 Vurdering av planer etter § 5 første ledd bokstav a

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF støtter forslaget til endring.

3.9 Forslag til ny § 7 Vurdering av tiltak etter § 5 første ledd bokstav b

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF støtter etablering av ny § 7, med bestemmelse om tidlig avklaring av spørsmålet om vesentlig virkning. Se våre kommentarer til vedlegg II.A (pkt. 3.27).

3.16 Forslag til ny § 14 Vurdering av konsekvensutredningen og behovet for tilleggsutredninger

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF gir sterk støtte til denne nye bestemmelsen.

3.17 Forslag til ny § 15 Sluttbehandling av saken og vedtak

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF støtter den nye bestemmelsen om at: "*Det skal fremgå hvordan virkningene er vurdert, og hvilken betydning de er tillagt. Det skal stilles vilkår for å unngå, forebygge, begrense eller om mulig kompensere vesentlige virkninger.*"

Dette er svært viktig, og i tråd med St. meld «Natur for livet» - handlingsplan for naturmangfold. Men, det er ikke samme begrepsbruk, og vi vil oppfordre på det sterkeste at det brukes like begreper som i Stortingsmeldingen, og dermed at «*unngå, forebygge, begrense eller om mulig kompensere*» erstattes med «*Unngå, avbøte, restaurere, kompensere*».

Vi foreslår i tillegg at det skal stilles krav til at man i første rekke skal søke å unngå skade og at kompensasjon er siste utvei, og det må kompenseres før man kan sette i gang tiltaket, og helst bør man se at kompensasjonen/flyttingen har vært vellykket, før man ødelegger opprinnelig område.

Det bør presiseres at det oppgis hva som er kilden til kunnskapen bak virkningsvurderingene. I enkelte tilfeller kan dette være faktisk kunnskap om arter og naturtypers tålegrenser, men som oftest er dette basert på en faglig, men skjønsmessig vurdering i en føre-var kontekst der man har lite konkrete data å vise til. Det viser seg at mange aktører systematisk unngår å gjøre føre-var vurderinger, og skylder på mangel på konkret kunnskap.

Punktet om krav til overvåking er bra, men vi mener at "*dersom relevant*" er en noe svak formulering her. Her bør relevant fylles med noe innhold som for eksempel: Dersom truede arter eller naturtyper antas å bli påvirket negativt, og det ikke foreligger kunnskap om virkning på aktuelle arter eller naturtyper fra før, skal overvåkingstiltak iverksettes. Det må alltid kreves overvåking ved kompenserende tiltak. Videre mener vi også at det ved for- og etterundersøkelser alltid skal følge krav til evaluering og vurdering av behov for endring av konsesjonsvilkår.

Klare miljøkriterier

Vi mener det bør stilles klare krav til hvordan miljøhensyn skal ivaretas og hvordan resultatene fra konsekvensutredningene skal vektlegges av ansvarlig myndighet. Ved å sette klare miljøkriterier for hvor det kan være akseptabelt å bygge ut og hvor det ikke kan bygges ut av hensyn til naturmiljø og friluftsliv, vil det bli mulig å oppnå en omforent og forutsigbar metode for hvordan utbyggingsformål skal avveies mot andre samfunnshensyn som for eksempel naturmiljø og friluftslivsinteresser. Vi mener dette ikke i så stor grad som i dag kan være en skjønnsbasert vurdering i hver enkel utbyggingssak. Klare miljøkriterier vil føre til en mer forutsigbar prosess for alle parter, og gi myndighetene muligheten til å avslå konfliktfylte prosjekter på et tidlig tidspunkt, samt redusere antall urealistiske prosjekter som meldes inn eller omsøkes.

Natur- og friluftslivsverdier i Norge er rangert i tre kategorier: nasjonale, regionale og lokale naturverdier. På bakgrunn av denne inndelingen bør det settes tydelige kriterier for hvordan hensynet til naturmiljøet skal ivaretas i hver enkel utbyggingssak. Det må gjøres en vurdering av hva som er i området fra før av infrastruktur, og om det er behov for bygging av ny infrastruktur. Nedbygging og forringelse av nasjonale friluftslivs- og naturverdier må ikke tillates, og dette må settes som en tydelig avslagsgrunn. Ved prosjekter som berører regionale natur- og friluftslivsverdier må det stilles krav om alternativ lokalisering og tilpasning av prosjektet slik at skadeomfanget blir minst mulig. Innenfor kategoriene nasjonale og regionale naturverdier gjelder konkrete områder som: verneområder, prioriterte arter, utvalgte naturtyper, ansvarsarter, sårbare og truede arter og

naturtyper, naturtyper av nasjonal verdi (A), nasjonalt viktige friluftsområder og utvalgte kulturlandskap. Utbygging i naturverdier av lokal verdi bør unngås, men kan tillates under forutsetning av at det iverksettes avbøtende tiltak som f.eks. sikring av erstatningsareal.

3.21 Forslag til ny § 19 Overtredelsesgebyr

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF støtter denne nye bestemmelsen.

3.22 Forslag til ny § 20 Straff

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF støtter denne nye bestemmelsen.

3.25 Forslag til endringer i Vedlegg I. Reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven og tiltak etter annet lovverk som alltid skal konsekvensutredes.

Vernetiltak

Ny nr. 40: Naturvernforbundet, Sabima og WWF støtter at vernetiltak på mer enn 250 km² tas inn. Vi mener det med fordel kunne vært enda lavere. KU-systemet er systematisk og godt, og bør i større grad adopteres i resten av forvaltningen.

Uttak av torv

Ny nr 3: Det er svært positivt at bestemmelsen om uttak av torv (torvskjæring) endres fra 1500 dekar til 200 dekar, og at mindre enn 200 dekar skal vurderes etter vedlegg II. Vi mener at alle torvuttak må konsekvensutredes, da konsekvensene alltid er store siden en betydelig andel av norske myrer allerede er drenert.

Torvuttak medfører store klimagassutslipp. I de åpne myrene i Norge er det lagret karbon tilsvarende 3,5 mrd. tonn CO₂. Det tilsvarer Norges totale klimautslipp i 66 år. 3–4 prosent av de årlige CO₂-utslippene i Norge kommer fra ødelagt myr. Når myra ødelegges, mister insekter, fugler og planter som lever på myra hjemmet sitt, og trekkfugler som bruker myr som rasteplass har ikke lenger noe sted å ta pausene sine. I dag brukes store mengder torv, både fra nasjonal produksjon og fra import, i hager og som strø i staller. Det er ikke bærekraftig. Torvmyrer er utsatt for press fra utbyggere og torvprodusenter. De siste 100 årene har minst en tredel av myrene våre blitt ødelagt.

3.26 Forslag til endringer i Vedlegg II. Reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven og tiltak etter annet lovverk som skal vurderes nærmere etter vedlegg III

Departementet foreslår å innføre størrelseskriterier på en rekke tiltak, for å unnlate at mindre tiltak må vurderes etter konsekvensutredningsforskriften. Det foreslås å innføre størrelseskriterier på følgende tiltak i Vedlegg II: nydyrking (50 dekar), skogreising (500 dekar), reingjerder (30 km²), landbruksveier (5 km) og deponier for masse på land og i sjø større enn 50 dekar eller 50 000 m³ masse.

I 2014 måtte Norge fjerne størrelseskriterier fra da gjeldende forskrift om konsekvensutredninger vedlegg II, etter at ESA konkluderte med at bruk av størrelseskriterier alene for å utelukke planer eller tiltak fra nærmere vurdering etter KU-forskriften ikke er i samsvar med EIA-direktivet, da det ikke kan utelukkes at planer eller tiltak også under fastsatte størrelseskriterier kan medføre vesentlige virkninger for miljø. Fare for skade på naturmangfold er ofte uavhengig av tiltakets størrelse, men avhenger som oftest av plassering og tiltakets egenskaper. For eksempel vil en ny skogsbilvei gjennom et gammelskogområde med mange truede arter ødelegge habitatet til truede

arter, uavhengig av hvor lang denne veien er. En utfylling av en ravedal med nasjonalt truede arter, vil medføre vesentlig virkning for miljøet, selv om deponier er under størrelseskriteriet på 50 000 m³. Vi mener derfor at gjeninnføring av størrelseskriterier er svært uheldig, og vil kunne føre til store skader på naturmiljøet.

Departementet argumenterer med at «mindre tiltak blir tilfredsstillende belyst gjennom ordinære saksbehandlingsregler», og at «lovgivningen er i løpet av de senere år styrket på mange områder for å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir ivaretatt på en god måte.» Vi kan ikke se at det har skjedd endringer i gjeldende sektorlovverk siden 2014 som fører til at hensynet til miljø er bedre ivaretatt nå enn før 2014. Dette gjelder for eksempel forskrift om nydyrking, forskrift om bærekraftig skogbruk, forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier, plan- og bygningsloven og reindriftsloven.

Vi mener at en gjeninnføring av størrelseskriterier (Vedlegg II) for å unnlate krav om å vurdere mindre tiltak etter KU-forskriften er i strid med prinsippet i naturmangfoldloven og EIA-direktivet som sier at krav til utredning skal baseres på tiltakets egenskaper, størrelse og plassering, og ikke kun størrelseskriterier, slik gjeldende forskriftforslag legger opp til.

Deponier for masse på land og i sjø

Nr 11 bokstav k: «Større deponier for masse på land og i sjø» det foreslås å sette et størrelseskriterium på «mer enn 50 dekar, eller samlet volum som omfatter 50 000 m³ masse». Naturvernforbundet, Sabima og WWF støtter ikke dette forslaget.

- Størrelseskriterier må fjernes i vedlegg II, da tiltak også under fastsatte størrelseskriterier kan medføre vesentlige virkninger for miljøet. Krav til utredning skal baseres på tiltakets egenskaper, størrelse og plassering, og ikke kun størrelseskriterier, slik gjeldende forskriftforslag legger opp til. Se over.

Skogreising og treslagsskifte

Nr. 1 bokstav c i gjeldende tiltaksforskrift: Det nasjonale tiltaket om treslagsskifte foreslås tatt ut av vedlegg II.

Det vises til at treslagsskifte i dag er omfattet av forsøksordningen med skogreising som klimatiltak, der miljøkriterier er satt. Det hevdes at treslagsskifte ved bruk av fremmede treslag anses å dekkes tilfredsstillende gjennom forskriften om utsetting av utenlandske treslag. Det foreslås videre at det er kun meldepliktige skogreisingstiltak som skal vurderes nærmere (areal større enn 100 dekar). Naturvernforbundet, Sabima og WWF er mot begge disse forslagene. Treslagsskifte har svært negative konsekvenser for naturmangfold, og bør derfor uten tvil konsekvensutredes. Miljøkriteriene knyttet til forsøksordningen med treplanting som klimatiltak er ikke tilfredsstillende, men er for uklare og svake, og forskriften om utenlandske treslag har dels en annen tilnærming enn en konsekvensutredning og dekker dessuten ikke bruk av norske treslag – som nå er hyppigst brukt ved treslagsskifte. Etter definisjoner både i naturmangfoldloven og nasjonal strategi for fremmede arter vil også norsk gran utenfor sitt naturlige utbredelsesområde i Norge være å anse som et fremmed treslag.

Størrelseskriterier må fjernes i vedlegg II, da tiltak også under fastsatte størrelseskriterier kan medføre vesentlige virkninger for miljøet. Krav til utredning skal baseres på tiltakets egenskaper, størrelse og plassering, og ikke kun størrelseskriterier, slik gjeldende forskriftforslag legger opp til.

Naturvernforbundet, Sabima og WWF krever at dette forslaget trekkes tilbake og eventuelt sendes på høring etter at det har blitt gjennomført en større faglig vurdering.

Reingjerder

Gjeldende nr 1 bokstav e i tiltaksforskriften: «Reingjerder på mer enn 30 km»

Det vurderes å enten videreføre eksisterende krav eller at de senkes til 15 km. Naturvernforbundet, Sabima og WWF krever at størrelseskravet fjernes, og at konsekvensene for natur og samfunn blir vurdert i alle tilfeller.

Når det finnes antakelser om at oppsplitting av tiltak forekommer er det viktig at systemet inneholder sikringsordninger som stanser slike forsøk på å undergrave systemet. Vi savner en systematisk tilnærming til dette problemet utover å endre enkelte bestemmelser.

- Størrelseskriterier må fjernes i vedlegg II, da tiltak også under fastsatte størrelseskriterier kan medføre vesentlige virkninger for miljø. Krav til utredning skal baseres på tiltakets egenskaper, størrelse og plassering, og ikke kun størrelseskriterier, slik gjeldende forskriftforslag legger opp til.

Landbruksvei

Gjeldende nr. 1 bokstav f i tiltaksforskriften: «Etablering av landbruksvei dersom nyanlegget overstiger 5 km»

Naturvernforbundet, Sabima og WWF mener at landbruksveier uten tvil må videreføres i KU-forskriften. Slike veier er en av de viktigste truslene mot natur som er lite preget av tekniske inngrep, og som også ofte har store naturverdier. Vi mener det er stor risiko for at landbruksveier gir et betydelig negativt press direkte på gammel skog med store naturverdier.

Vi er overrasket over at dette forslaget fremmes uten en bredere og mer grundig analyse og vurdering.

Naturvernforbundet, Sabima og WWF stiller et klart krav om at forskriften ikke bare beholdes, men at også størrelseskravet fjernes fra forskriften.

- Størrelseskriterier må fjernes i vedlegg II, da tiltak også under fastsatte størrelseskriterier kan medføre vesentlige virkninger for miljø. Krav til utredning skal baseres på tiltakets egenskaper, størrelse og plassering, og ikke kun størrelseskriterier, slik gjeldende forskriftforslag legger opp til. Se over.

3.27 Forslag til nytt Vedlegg II.A. Opplysninger som skal fremlegges av forslagsstiller for planer og tiltak etter vedlegg II, jf. § 3 første ledd bokstav a og b

Naturvernforbundet, Sabima og WWF er positive til at det legges til et nytt Vedlegg II.A. Skal det i overskriften henvises til § 5 og ikke til § 3?

Vi foreslår at «Dersom det er relevant» fjernes fra første linje. Relevans fremgår i selve kravene i listen. Det skal ikke være mulig å gjøre en vurdering av hvilke opplysninger som skal fremlegges. Til punkt 1. a) forslag til ny formulering: *en beskrivelse av hele tiltakets fysiske virkninger; inkludert, der relevant; før, under og etter gjennomføring av tiltaket.*

Naturvernforbundet, Sabima og WWF savner i sin helhet det siste punktet beskrevet i Annex II.A i EIA-direktivet: A description of the measures envisaged to avoid, prevent or reduce any significant adverse effects on the environment. Altså en redegjørelse for i hvilken utstrekning vesentlige skadevirkninger på miljøet kan unngås, forebygges, begrenses eller kompenseres. Det foreslås at denne setningen/kravet legges til.

3.28 Forslag til endret Vedlegg III. Vurdering av vesentlige virkninger

Kommentar: Naturvernforbundet, Sabima og WWF savner henvisning til konsekvenser for prioriterte arter og deres funksjonsområde, foreslåtte verneområder, nasjonale laksefjorder, store urørte naturområder og i tillegg truede arter og naturtyper. Vi mener disse må bli tatt inn igjen i vedlegg III.

Under punkt 2c savner vi kulturlandskap eksplisitt. Det holder ikke at «verdifulle kulturmiljø» er nevnt i senere punkter.

3.29 Forslag til endret Vedlegg IV. Krav til innhold i konsekvensutredningen

Kommentar: For å sikre kvalitet på konsekvensutredninger bør kravene til innhold i konsekvensutredninger være obligatoriske.

Naturvernforbundet, Sabima og WWF er spesielt positive til forslagene om eksplisitt å gjøre vurderinger med en økosystemtjenestetilnærming.

Til punkt 2 (beskrivelse av alternativer): de ulike alternativene bør ha et sammenlignbart kunnskapsgrunnlag for at ansvarlig myndighet skal kunne veie de ulike alternativer opp mot hverandre. Dersom det er stor forskjell i kunnskapsgrunnlaget mellom alternativene bør usikkerhet belyses spesifikt, gjøres en vurdering av potensial for funn og redegjøres for/begrunnes hvordan/hvorfor kunnskapsgrunnlaget likevel vurderes som tilstrekkelig.

Til punkt 5 b: vi mener det bør være et spesifikt krav om at tiltakets konkrete nytteverdi skal beskrives og begrunnes ut i fra eventuelle andre tilgjengelige teknikker for å oppnå det samme formålet.

Til punkt 6: her kommer usikkerhet og potensialvurderinger inn. Det er viktig at usikkerhet både i verdi, omfang og konsekvensvurderinger belyses. Vi etterspør at departementene får utarbeidet en konkret metodikk for gradering og vurdering av usikkerhet. Her vil vi også foreslå at det stilles krav om at valg av tidspunkt og varighet for feltundersøkelser skal begrunnes.

Naturmangfoldloven: For å sikre hensynet til naturmiljø, mener vi at de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven må innarbeides eksplisitt som krav til innhold i konsekvensutredninger i vedlegg IV. Konsekvensutredning må være tilstrekkelig til at det er mulig å gjennomføre gode vurderinger etter lovkapittel II i naturmangfoldloven. Det er et krav i naturmangfoldlovens § 7 av vurderingene etter §§ 8-12 skal vurderes, vektlegges og synliggjøres ved utøving av offentlig myndighet. Lovkapittel II er en operasjonalisering av grunnlovens § 112 annet ledd, og det er derfor helt sentralt at konsekvensutredningsforskriften stiller krav som muliggjør gode vurderinger etter lovkapittel II.

Det er spesielt vurderinger etter §§ 8-12 samlet belastning vi mener burde listes opp som eksplisitte krav i Vedlegg IV. Konsekvensutredningen skal gi et tilfredsstillende grunnlag for å vurdere og vektlegge bestemmelsene i naturmangfoldloven, men vi mener disse to bør vektlegges ekstra.

Vi er derfor overrasket over at Kommunal- og moderniseringsdepartementet foreslår å svekke konsekvensutredningsforskriften. Etter vår vurdering svekker forslaget forskriften i en slik grad at det er fare for at det foreligger så lite konkret kunnskap om status for naturmangfoldet, virkningene av tiltaket på naturmangfoldet, og den samlede belastningen det aktuelle økosystemet utsettes for at kravene i lovkapittel II ikke kan oppfylles.

Vi krever at for å sikre hensynet til naturmiljø, må de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven innarbeides eksplisitt som krav til innhold i konsekvensutredninger i vedlegg IV, slik som det er i eksisterende forskrift.

I eksisterende vedlegg IV står det eksplisitt at «det skal gjøres en vurdering av samlet miljøbelastning av tiltaket (...)». Den nye forskriftens ordlyd i vedlegg IV er for svak, og vi krever at den eksisterende teksten blir videreført. Vi ser at vurderinger av samlet belastning ikke blir utført i god nok grad i dag.

I kravet om innhold i konsekvensutredninger, Vedlegg IV står det følgende: «Beskrivelsen av de antatte vesentlige virkningene på faktorene angitt i nr. 4, bør omfatte planen eller tiltakets direkte virkninger og eventuelle indirekte og sumvirkninger (...)» (vår understreking). «Eventuelle» er ikke tilstrekkelig nok. Det skal gjøres en vurdering av sumvirkninger, det kan det ikke være tvil om.

Se også kommentarer til § 15 over.

Vennlig hilsen

Sabima

Naturvernforbundet

WWF

Anne Breistein

Maren Esmark

Heidi Sørensen

Kilder:

- Tennøy, A.2014. Kvalitet i konsekvensanalyser. S.185-207. I: Holth, F.& Winge, N. K. (red). Konsekvensutredninger. Rettsregler, praksis og samfunnsvirkninger. Universitetsforlaget
- NVE, Rapport 102-2015 *Etterundersøkelser av flora og naturtyper i elver med planlagt småkraftutbygging*, Geir Gaarder (Miljøfaglig Utredning AS) og Torbjørn Høitomt (BioFokus)
- Magnus Holth (2016): *Konsekvensutredning ved energiutbygging i Norge: en studie av ansvarsforhold og tilhørende utfordringer*